

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ



دانشگاه علوم پزشکی  
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

## دانشکده‌ی دندانپزشکی

### پایان نامه جهت اخذ درجه‌ی دکترای حرفه‌ای دندانپزشکی

#### عنوان:

بررسی وضعیت پاسخ‌گویی اجتماعی برنامه‌ی آموزشی دوره‌ی دندانپزشکی عمومی از  
دیدگاه دانشجویان و فارغ‌التحصیلان رشته‌ی دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در  
سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰

#### اساتید راهنما:

دکتر کریم جعفری کفаш

دکتر عزیز کامران

#### نگارش:

نسیم پاشایی

آذرماه ۱۴۰۱

کد پایان نامه: د/پ / ۲۰۰

# تقدیم به همسر مهربانم و خانواده عزیزم

به پاس تعبیر عظیم و انسانی شان از  
کلمه‌ی ایثار و از خود گذشتگی و به  
پاس عاطفه‌ی سرشار و گرمای امید  
بخش وجودشان که در این سردترین  
روزگاران بهترین پشتیبان است.

# سپاسگزاری

سپاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی مان  
بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد  
و به هم نشینی رهروان علم و دانش  
مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و  
معرفت را روزیمان ساخت...

سپاس می دارم زحمات استادان گرانقدرم  
جناب آقایان دکتر کریم جعفری کفash  
و دکتر عزیز کامران را که علاوه بر  
آموزش علم و دانش، منش زندگی و مسیر  
بهتر زیستن را به من آموخته اند و  
با نکته های دلاویز و گفته های  
ارزشمندانشان صحیفه های سخن را علم پرور  
نمودند و همواره راهنمای و راه گشای من در  
اتمام و اكمال پایان نامه بوده اند؛ این پایان  
نامه را در کمال امتنان و افتخار به ایشان  
تقدیم می نمایم.

## چکیده

**زمینه:** دندانپزشکی به عنوان یکی از رشته‌های مهم علوم پزشکی، توانم با کسب مهارت‌های نظری و عملی متعدد است. یکی از معضلات فرآگیر در آموزش دندانپزشکی، ناکافی بودن توانمندی فارغ‌التحصیلان دندانپزشکی است که در مطالعات متعددی به این موضوع اذعان شده است. ارتقاء کیفیت آموزش این رشته، در ارتقاء وضعیت سلامت دهان و دندان افراد و نهایتاً جامعه اثر مستقیم خواهد داشت. در این راستا، بازنگری کوریکولوم دندانپزشکی مورد تأکید قرار گرفته است.

**هدف:** این مطالعه با هدف تعیین میزان پاسخ‌گویی اجتماعی در برنامه‌ی آموزشی دوره‌ی دندانپزشکی عمومی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ انجام شد.

**مواد و روش کار:** این مطالعه به روش مقطعی تحلیلی بر روی دانشجویان سال ۵ و ۶ دندانپزشکی عمومی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل و فارغ‌التحصیلان این دانشکده در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ انجام شد. نمونه‌ها به روش سرشماری وارد مطالعه شدند. ابزار جمع آوری داده‌ها پرسشنامه‌ی محقق ساخته بود. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی نظیر میانگین و انحراف معیار و همچنین با استفاده از آزمون‌های آماری تی مستقل، کای دو و آنالیز واریانس یک‌طرفه، همبستگی پیرسون و در صورت لزوم با آزمون‌های ناپارامتریک با درنظر گرفتن سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ مورد تحلیل قرار گرفت.

**نتایج:** در میانگین نمره‌ی ابعاد مختلف پاسخ‌گویی اجتماعی در دانشجویان و فارغ‌التحصیلان، تفاوت معنی‌داری به تفکیک متغیرهای دموگرافیک دیده نشد و همبستگی معکوس غیرمعنی‌داری بین مدت زمان اشتغال به کار در فارغ‌التحصیلان و نمره کل به پاسخ‌گویی اجتماعی و بعد محتوا و یاددهی-یادگیری و ارزشیابی وجود داشت.

**نتیجه‌گیری:** میزان پاسخ‌گویی اجتماعی کوریکولوم آموزشی اجرا شده در دانشکده‌ی دندانپزشکی اردبیل در حد کمتر از متوسط می‌باشد و لزوم توجه به این امر احساس می‌شود.

**کلیدواژه:** دندانپزشکی، کوریکولوم آموزشی، پاسخ‌گویی اجتماعی

## فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده	۱

### فصل اول معرفی پژوهش

۱-۱- بیان مسئله	۲
۱-۲- اهداف پژوهش	۶
۱-۲-۱- هدف کلی	۶
۱-۲-۲- اهداف اختصاصی	۶
۱-۳- فرضیات یا سؤالات تحقیق	۷
۱-۴- هدف کاربردی	۹
۱-۵- تعریف واژه‌های کلیدی	۹

### فصل دوم مبانی نظری و پیشینه‌ی تحقیق

۱-۱- مقدمه	۱۱
۱-۲- مبانی نظری پژوهش	۱۱
۱-۲-۱- سلامت دهان و دندان	۱۱
۱-۲-۲- تعریف سلامتی	۱۱
۱-۲-۳- تعریف سلامتی دهان	۱۱
۱-۲-۴- شاخص‌های سلامتی دهان و دندان	۱۱
۱-۲-۵- وضعیت سلامتی دهان و دندان در برخی گروه‌های جامعه	۱۲
۱-۲-۶- وضعیت سلامت دهان و دندان در کودکان	۱۲
۱-۲-۷- وضعیت سلامت دهان و دندان نوجوانان	۱۳
۱-۲-۸- وضعیت سلامت دهان و دندان مادران باردار	۱۴
۱-۲-۹- سلامت دهان و دندان در سالمندان	۱۴
۱-۲-۱۰- نیروی انسانی دندانپزشکی و نقش دندانپزشکان در سلامت دهان و دندان	۱۴
۱-۲-۱۱- نقش دندانپزشک در جامعه	۱۵
۱-۲-۱۲- پاسخگویی اجتماعی	۱۶
۱-۲-۱۳- تعریف پاسخگویی اجتماعی	۱۶
۱-۲-۱۴- وضعیت پاسخگویی اجتماعی در آموزش علوم پزشکی	۱۷

۱۷	-۳-۵-۲-۲ وضعیت پاسخگویی اجتماعی در آموزش دندانپزشکی
۱۸	-۳-۲ مروری بر پیشینه‌ی تحقیق
۱۸	-۱-۳-۲ پیشینه‌ی پژوهش در ایران
۲۰	-۲-۳-۲ پیشینه‌ی پژوهش در خارج
۲۱	-۴-۲ جمع‌بندی پیشینه‌های پژوهش

### فصل سوم مواد و روش‌ها

۲۳	-۳-۱ نوع مطالعه و روش پژوهش
۲۳	-۱-۱-۳ جامعه‌ی آماری و معیارهای ورود و خروج از پژوهش
۲۳	-۲-۱-۳ حجم نمونه و روش نمونه‌گیری
۲۳	-۳-۲-۳ ابزار و روش گردآوری اطلاعات
۲۴	-۳-۳ روایی و پایایی ابزار
۲۹	-۴-۳ طرح مطالعه
۳۰	-۱-۴-۳ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها و بررسی آماری
۳۰	-۲-۴-۳ ملاحظات اخلاقی
۳۰	-۳-۴-۳ محدودیت‌های اجرایی پایان نامه و روش کاهش و حل آنها

### فصل چهارم یافته‌های پژوهش

۳۳	-۱-۴ مقدمه
----	------------

### فصل پنجم بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادهای پژوهش

۵۱	-۱-۵ بحث
۶۱	-۲-۵ نتیجه‌گیری
۶۱	-۳-۵ پیشنهادات
۶۲	منابع
۶۹	پیوست ۱

## فهرست جداول

۲۶.....	جدول (۱-۳) تصمیم‌گیری در مرور CVR
۲۷.....	جدول (۲-۳) تعیین شده توسط اساتید برای گویه‌های پرسشنامه CVR و CVI
۲۹.....	جدول (۲-۳) متغیرها
۳۳.....	جدول (۴-۱) بررسی وضعیت دموگرافیک افراد شرکت‌کننده در مطالعه
۳۴.....	جدول (۴-۲) میانگین نمره‌ی ابعاد پاسخگویی اجتماعی در دانشجویان
۳۴.....	جدول (۴-۳) میانگین نمره‌ی ابعاد پاسخگویی اجتماعی در فارغ‌التحصیلان
۳۴.....	جدول (۴-۴) وضعیت جواب‌دهی شرکت‌کنندگان در بعد اهداف پاسخگویی اجتماعی
۳۶.....	جدول (۴-۵) وضعیت جواب‌دهی شرکت‌کنندگان در بعد محتوای پاسخگویی اجتماعی
۳۸.....	جدول (۴-۶) وضعیت جواب‌دهی شرکت‌کنندگان در بعد روش‌های یاددهی-یادگیری پاسخگویی اجتماعی
۴۰.....	جدول (۴-۷) وضعیت جواب‌دهی شرکت‌کنندگان در بعد ارزشیابی پاسخگویی اجتماعی
۴۱.....	جدول (۴-۸) مقایسه‌ی میانگین نمره‌ی ابعاد پاسخگویی اجتماعی در دانشجویان به تفکیک جنسیت
۴۲.....	جدول (۴-۹) مقایسه‌ی میانگین نمره‌ی ابعاد پاسخگویی اجتماعی در فارغ‌التحصیلان به تفکیک جنسیت
۴۳.....	جدول (۴-۱۰) مقایسه‌ی میانگین نمرات ابعاد پاسخگویی در دانشجویان به تفکیک وضعیت اسکان
۴۴.....	جدول (۴-۱۱) مقایسه‌ی میانگین نمرات ابعاد پاسخگویی در فارغ‌التحصیلان به تفکیک وضعیت اسکان
۴۵.....	جدول (۴-۱۲) مقایسه‌ی میانگین نمرات ابعاد پاسخگویی در دانشجویان به تفکیک نوع دانشکده
۴۶.....	جدول (۴-۱۳) مقایسه‌ی میانگین نمرات ابعاد پاسخگویی در فارغ‌التحصیلان به تفکیک نوع دانشکده
۴۷.....	جدول (۴-۱۴) مقایسه‌ی میانگین نمرات ابعاد پاسخگویی در فارغ‌التحصیلان به تفکیک وضعیت اشتغال
۴۸.....	جدول (۴-۱۵) مقایسه‌ی میانگین نمرات ابعاد پاسخگویی اجتماعی در دانشجویان و فارغ‌التحصیلان
۴۹.....	جدول (۴-۱۶) بررسی ضریب همبستگی ابعاد پاسخگویی اجتماعی در فارغ‌التحصیلان با مدت زمان اشتغال

## فهرست اختصارات

Abbreviation	meaning
EBD	Evidence based dentistry
WHO	World Health Organization
DMFT,dmft	Decayed, Missing and Filled Teeth
DMFS, dmfs	Decayed, Missing and Filled Surface
cf	caries free
CPITN	Community Periodental Index of Treatment Needs
ECC	Early Childhood Caries
CIPP	Context, Input, Process and Product
CVR	Content Validity Ratio
CVI	Content Validity Index
PBL	Problem Based Learning
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences